

lukijan huomio kääntyy kysymykseen, minkä tähden tätä metodia ei ole käytetty jäljempänä mainitun Mulanin hylyn tutkimusten yhteydessä.

Bulgarialaisen tutkimusryhmän jäsenet *Mariana Filipova*, *Elissaveta Bozilova* ja *Spassimir Tonkov* käsittelevät hekin siitepölytutkimuksen erästä lajia, mutta kaukana Suomen etelärannikolta suoritettua: heidän kirjoituksessaan ovat tarkastelun kohteena kaksi uudemmalle kivikaudelle ja varhaiselle pronssikaudelle ajoitettua löytöä Bulgarian Mustanmeren rannikolta. Kirjoitus käsittelee muutoksia paikallisen väestön elintavoissa merenpinnan korkeuden vaihdellessa. Tämä tapahtuu mielenkiintoisella tavalla kasvilisuushistorian ja siitepölytutkimuksen valossa.

Urve Miller käsittelee puolestaan hylkyjen ympäristöä, satama-altaita sekä purjehdusväyliä mikrofossiilianalyysin valossa. Elektronimikroskoopin eteemme loihdima kiehtova uusi mikromaailma, täysin verrannollinen siihen kosmiseen makromaailmaan jonka uudet tähtikaukoputket ja tutkimusluotaimet tuovat ulottuvillemme, lähestyy meitä Millerin kirjoituksessa; mutta sen tutkiminen ei tietenkään ainakaan tässä esityksessä ole mikään itsetarkoitus, vaan siinä pidetään visusti johtotähtenä sen selvittämisessä, millä tavoin tämä mikromaailma pystyy vastaamaan vedenalaisia arkeologisia löytöjä koskeviin kysymyksiin.

Hangan itäpuolelta, Mulanin saaren vierestä on löytynyt ilmeisesti 1600-luvun alussa uponnut pieni sotalaiva (tai mahdollisesti armeijan kuljetusalus), nähtävästi Ruotsi-Suomen ja Venäjän välillä näihin aikoihin käydyn sodan jäänteitä. Ensimmäiset löydöt tästä aluksesta olivat kaksi suurta kirkonkelloa, joista toisessa ollut venäjänkielinen teksti ilmoitti sen valamisvuoden ja -paikan, erään venäläisen luostarin. Dosentti *Leena Sammallahti* selostaa ansiokkaasti johtamiaan tätä hylkyä koskevia tutkimuksia. Runsaasti kuvitettua mielenkiintoisesta artikkelista tuntee kokeneen ja rutinoitun tieteenharjoittajan kädenjäljen.

Kuten alussa mainittiin, joukossa on parikin sellaista kirjoitusta, joilla oikeastaan ei olisi ollut asiaa kansainväliselle tieteelliselle foorumille. Yhtä niistä en kuitenkaan voi jättää mainitsematta, vaikka tämä ei toisesta kuulu arvostelijan miellyttävimpiin tehtäviin. Puheena oleva kirjoittaja pystyy ehkä tulevaisuudessa parempaan suoritukseen, mutta tällä kertaa hänen kolmisivuinen kirjoituksensa olisi saanut jäädä vielä huomattavasti lyhyemmäksi.

Tämä kirjoittaja käsittelee täysin deskriptiivisesti kahta Suomen vesiltä löytynyttä alle satavuotiasta sotalaivaa, nimittäin venäläistä alusta viime vuosisadan lopulta ja saksalaista toisen maailmansodan ajoilta. Kysymyksenasettelu kylläkin puuttuu, mutta siitä huolimatta tekijä on sitä mieltä, että tutkimusta tässä on suoritettu. Lukijalle jää kuitenkin arvoitukseksi, mitä oikeastaan on tutkittu. Tämän julkaisun tarkoituksenahan on uusien tieteellisten metodien julkituominen. Mitään uutta ei kirjoituksessa kuitenkaan tuoda esille, vaikka luulisi että esim. videokameroiden tehokas käyttö Suomenlahden tunnetusti huonoissa näkyvyysolosuhteissa olisi tarjonnut siihen aiheen.

Parempaa lajia edustaa *Harry Alopaeuksen* kirjoitus, jossa hän mielestäni ansiokkaalla tavalla selostaa 14C- ja dendrokronologisin menetelmin suoritettua skandinaavisten talonpoikaisalusten hylkyjen sekä Lapurin rautakautisen hylyn tutkimuksia.

Loppuvaikutelma julkaisusta on, että se varsin hyvin vastaa tarkoitustaan. Kuten teoksen toimittaja alkusanoissaan toteaa, luonnontieteiden ja arkeologian välinen raja alkaa murentua ja mahdollisuudet uuden tiedon hakuun ovat koko ajan kasvamassa. Varmasti asian voi nähdä näinkin, jonkinlaisen vastalauseen esittäminen tuntuisi lapselliselta. Mutta ei kai meillä tämän päivän lapsilla ole sen enempää syytä lyödä rintoihimme kun Isaac Newtonilla, joka vanhoilla päivillään sanoi tuntevansa itsensä hiekkarannalla leikkiväksi pikkupojaksi, joka ehkä silloin tällöin oli löytänyt kauniita simpukoita Totuuden valtamerestä mutta ei ikinä tulisi löytämään niitä kaikkia.

Christian Ahlström

Unkarin museot

Magyar Múzeumok. Hungarian Museums. A Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület és a Magyar Múzeumok Szövetsége folyóirata. 1995/1–2, 1996/1.

Aikakauslehti *Múzeumi Közlemények* toimi Unkarin museokentän äänitorvena vuosina 1963–1989. Taloudellisten vaikeuksien vuoksi se lakkasi ilmestymistä vuonna 1989. Opetusministeriön kulttuuriperintöosaston tukemana lehti on nyt heräämässä uuteen eloon Pulszky-seuran eli Unkarin museoiden yhdistyksen ja Unkarin museoliiton yhteistyöryhtymän. Sen ensimmäinen numero ilmestyi syksyllä 1995, ja neljännessä vuosittain julkaistavaksi aiotun aikakauslehden kolmas numero on jo käsilläni.

Päätoimittaja *István Érin* muodostama linja aktivoi koko museokenttää. Jokaisella numerolla on ajankohtainen teema, josta lukija saa aavistuksen jo lehden komeasta ja puhuttelevasta kansikuvasta. Tapahtuu-

otsikon alle on koottu ajankohtaisia kirjoituksia Unkarin muuttuvasta muinaismuistolainsäädännöstä ja näyttelyiden esittelyitä eri puolilla maata. Katsaukset käsittävät maaseutu- ja erikoismuseoiden toimintakertomuksia. Unkarin museokentän avoimuutta korostetaan esittämällä kansainvälisiä suhteita ja ICOMin tapahtumia. Aikakauslehtikatsausten ohella lehdissä on kirja-arvosteluja, Unkarin museosarjojen bibliografia ja biografisia tietoja. Numeron laajuus on keskimäärin 60 sivua.

Lehden ensimmäisen numeron (1995/1) kannessa komeilee unkarilaisten maahantuloa symbolisoiva hopeinen laukunkansi, joka viittaa vuosien 1995 ja 1996 keskeiseen tapahtumaan eli Unkarin historian tuhatvuotisjuhlaan. Sen ensimmäinen suurnäyttely avattiin Miskolcin Hermann Ottó -museossa heinäkuussa 1995. Näyttelyn tarkoituksena oli esitellä Karpaattien altaaseen saapuneiden unkarilaisten elinkeino- ja väestörakennetta sekä kulttuuria. Aineisto on koottu 19:sta eri museosta Unkarista ja arvokkaita esineitä on lisäksi saatu lainaksi ulkomailta, Kosicen ja Przemyslin museoiden kokoelmista. Hankkeen suunnitteluun on ryhdytty jo vuonna 1991.

Seuraava numero (1995/2) esittelee Ópuszaserin Historiallisen kansallispuiston vaiheita. Unkarin tangolla on säilynyt erittäin vähän keskiaikaisia muistomerkkejä. Vuonna 1970 teki sosiologi ja taloustutkija, Unkarin tiedeakatemian silloinen pääsihteeri *Ferenc Erdei* ehdotuksen historiallisen ulkomuseon perustamisesta Csongrádin läänin. Viiden vuoden aikana läänin arkeologinen kaivaustoiminta keskittyi hankkeeseen saatuaan siihen rahoituksen läänin hallitukselta ja vapaaehtoista apua opiskelijoilta. Työn tuloksena alueelta paljastuivat mm. kolmen eriaikaisen kirkon pohjat, luostari ja kalkinpolttouuni. Läänin myöntämän taloudellisen avustuksen turvin alueelle istutettiin metsää, sinne siirrettiin seudulle tyypillisiä talonpoikausrakennuksia ja lopulta perustettiin ja rakennettiin uusi museo *Árpád Feszty*n historiallissaiheista taulua ja esihistoriallista näyttelyä varten. Feszty'n taulu valmistui unkarilaisten tuhatvuotisjuhlallisuuksiin vuonna 1896. Mitoiltaan ja muodoltaan erikoinen taulu (korkeus 14,5 m, pinta-ala 720 m², halkaisija 113 m) asetti restauraattorit ja museorakennuksen suunnittelijan, arkkitehti *István Novákin* vaikean tehtävän eteen. Historiallinen kansallispuisto on nyt yleisölle avoinna osoituksena paitsi museoväen myös koko alueen ponnistuksesta ja kiinnostuksesta aiheeseen.

Kolmannen numeron nimikkoaiheena on Vácin dominikaanikirkon kryptan pelastustutkimus. Kirkon peruskorjauksen yhteydessä syksyllä 1994 alkaneen hankkeen aikana dokumentoitiin, tutkittiin ja osittain restauroitiin kryptassa 152 hautaa vuosien 1731–1841 väliseltä ajalta. Työ oli esimerkki nopeatahtisesta ja poikkitieteellisestä projektista. Perinteisten ns. museoaineiden edustajien, arkeologien, kansatieteilijöiden ja historioitsijoiden lisäksi siihen osallistui mikrobiologeja, antropologeja ja meteorologeja. Rahoitusta on saatu Unkarin opetusministeriön kulttuuriperintö-osastolta. Lehdessä esitellään hautoja eri tieteenalojen näkökulmasta kiinnittäen huomiota hautajaistapoihin, arkkujen koristeluun, pukuihin ja vainajien antropologisiin piirteisiin.

Punaisena lankana lehdissä on Unkarissa valmisteilla oleva uusi muinaismuistolainsäädäntö. Taideteollisuusmuseon osastonjohtaja *Jenő Darkó* (1995/1) selostaa lyhyesti museolain vaiheita. Hän muistuttaa mm. siitä, että museolaki oli Unkarissa osa kansallista heräämistä. *Ferenc Széchenyin* aloitteesta hyväksyttiin vuonna 1807 lailla Kansallismuseon perustaminen (1807, artikla 24). Seuraavaksi vuonna 1836 (artikla 37) säädettiin lailla erikoisvero museorakennuksen rakentamiseen. Kiinteistä muinaisjäänöksistä on säädetty laki vuonna 1881. Museolaki tuli ajankohtaiseksi Unkarin Kansallismuseon organisaation paisuttua yli rajojensa. Vuonna 1914 Kansallismuseoon kuuluivat nimittäin vielä luonnontieteellisten, numismaattisten, historiallisten, arkeologisten ja kansatieteellisten kokoelmain lisäksi Kansalliskirjasto ja Kuningatar Elisabethin muistomuseo. Uudistus saatiin aikaan vuonna 1949, jolloin säädettiin asetus museokokoelmien ja muistomerkkien suojelusta. Yhteiskunnallis-poliittiset muutokset edellyttävät nyt uutta muinaismuistolakia, joka koskee paitsi museokokoelmia myös kiinteitä ja irtaimia muinaisjäänöksiä. Lehden toisessa numerossa (1995/2) Unkarin opetusministeriön kulttuuriperintö-osaston kulttuuriasianneuvos *Márta Mihály* kiinnittää huomiota siihen, että maan tuleva lainsäädäntö tulee tukeutumaan Euroopassa olemassa oleviin käytäntöihin ja soveltamaan kansainvälisiä suosituksia, mm. Euroopan Unionin lakidirektiiviä ja kulttuuriensineiden maastavientiä koskevaa lainsäädäntöä.

Unkarin museotalon uusi foorumi on kaksikielinen. Lehden pyrkimyksenä on sekä palvella unkarilaisia asiantuntijoita ja museoita että luoda kansainvälisiä suhteita ja tehdä Unkarin museoita tunnetuksi muualla maailmassa. Kirjoitukset ovat aiheiltaan monipuolisia ja tasoltaan tieteellisiä. Unkari on osa Eurooppaa, ja maan museoista tiedottaminen hyödyntää naapurimaiden museoita luoden edellytyksiä yhteiseen toimintaan.

Näyttelyt ovat osoitus vireästä museotoiminnasta. Lehden katsauksia selaamalla voi havaita, että Unkarin museoissa on uusia ja aiheeltaan kiinnostavia näyttelyitä.

Lehden kuvitus ja taitto tyydyttävät varmasti vaativaakin lukijaa. Vaihtuvat pääteemat pitävät mielenkiintoa yllä, katsaukset ovat ajankohtaisia ja lehden kiintoisana hankkeena on lisäksi kartoittaa Unkarin museologian historian kiperiä vaiheita, kuten vuosien 1896, 1945 ja 1956 tapahtumia.

Ildikó Lehtinen